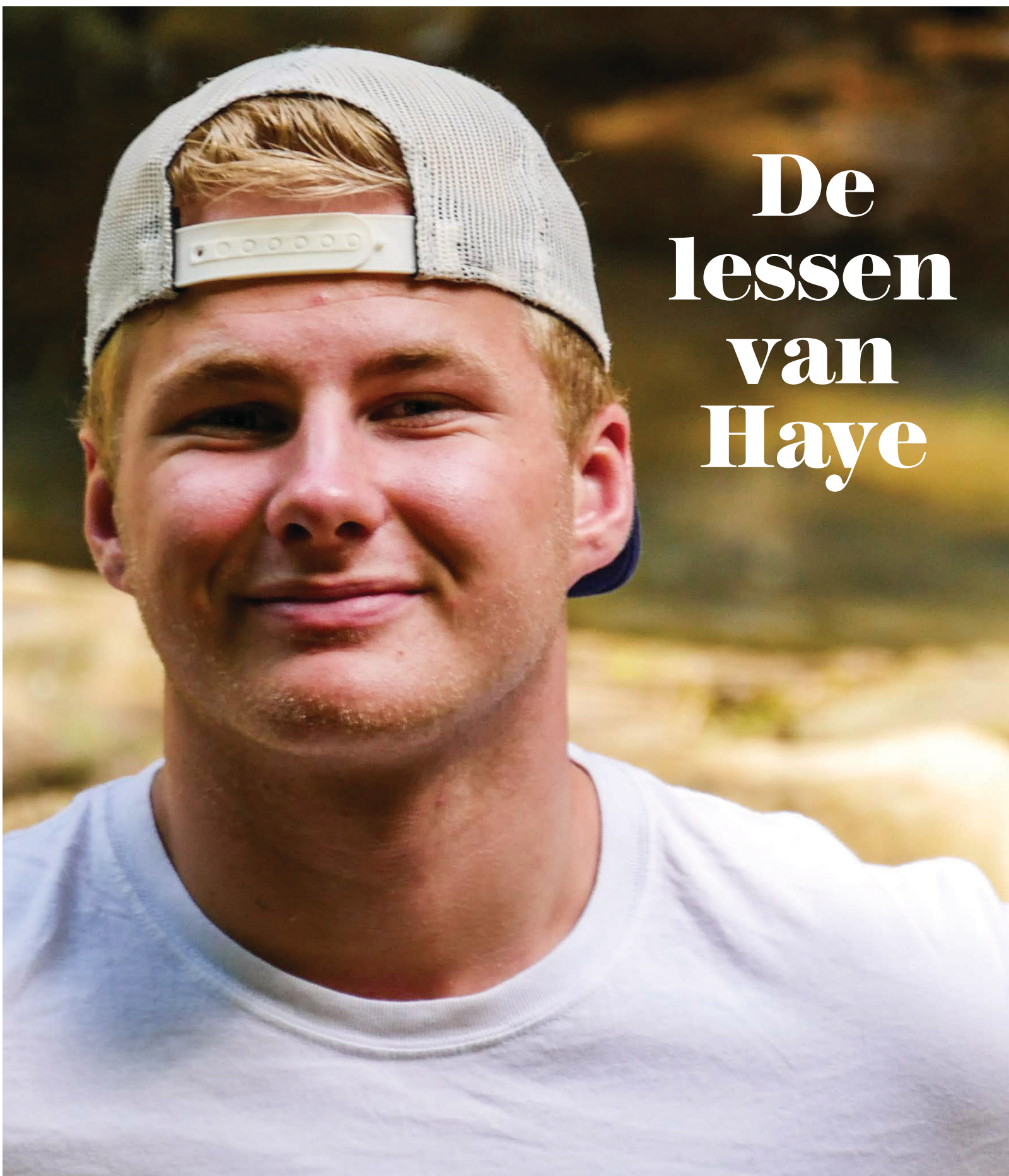

SNEON & SNEIN

LEEWARDER COURANT
VERDIEPING

20
4
2024

De lessen van Haye

- Haye bij de Weg haalde alles uit het leven, maar mocht maar 24 jaar worden: een gulle glimlach en een voorbeeld voor velen
- Staat sociaaldemocratie aan de zijlijn bij vrijage PvdA en GroenLinks?
- Lector kunsteducatie Evert Bisschop Boele werd lid van shantymusiek De Raaitvinken om onderzoek te doen maar blijft lid
- Publieksacademie Sociale Wetenschappen: Pesten doen we samen
- Fight4Freedom helpt kinderen in Oekraïne: doorgeven oorlogstrauma aan volgende generaties voorkomen
- Opinie: Rechters kunnen politiek tot actie dwingen bij klimaatproblemen
- Columns van Jantien de Boer, onze man in Washington Jan Postma, René Diekstra en Wim Beekman

Haye bij de Weg
met hond Wopke.

retoogjes, de mouwen van zijn overhemd losjes opgerold en innig knuffelend met hond Wopke. Het is een foto die precies past bij wie Haye bij de Weg in zijn leven was.

Op deze donderdagochtend in maart staat het portret boven op een blankhouten kist. Daarop rusten ook een scoutingsuniform en witte rozen. De Haye op de foto kijkt met een brede glimlach de volgepakte zaal in.

„Het klopt niet”, zegt Rein bij de Weg als hij plaatsneemt achter de microfoon. Dat hij hier staat, op de uitvaart van zijn 24-jarige zoon, is voor hem niet te bevatten. „Het leven is niet eerlijk of oneerlijk, maar het leven is en daar moeten wij ons toe verhouden. Hoe moeilijk dit soms ook is.” Op de eerste rij luisteren Wybren (23) en Anne (28) mee naar zijn verhaal. Ook voor hen is het onvoorstelbaar dat het leven van hun broer in de knop is gebroken.

„Ik heb me zo vaak afgevraagd hoe zo’n geliefde en inspirerende jongen zoveel kan meemaken. Zoekende naar een verklaring of betekenis in dit alles. We zullen het antwoord hierop niet krijgen”, zegt Anne als ze even later de zaal toespreekt. Hoewel ze haar jongere broertje voor altijd zal moeten missen, leeft hij in haar gedachten voort. „Ik voel Haye om me heen. Ik heb van hem geleerd van het leven te genieten. Dat doe ik nu voor twee.”

„Haye laat in iedereen iets achter. Wij krijgen de liefde die Haye heeft gegeven terug van anderen. Dat is prachtig om te zien”, vertelt Wybren als hij na zijn zus het woord neemt. „Haye heeft iedereen hier geraakt. Op een manier zoals alleen hij dat kon.”

Een vrolijk en knuffelig kind

*In diel fan my sil mei dy stjerre
in part fan dy hâld ik fêst
Fan alles wat wy hienen tegearre
hat hâlde-fan it moaiste west*

‘In part fan dy’ van Marcel Smit en Gerbrich van Dekken, uitgesproken door Rein tijdens de uitvaart

‘Ik heb het nog nooit gedaan, dus ik denk dat ik het wel kan’. Het is niet alleen de bekende lijfspreuk, toegeschreven aan Pippi Langkous, maar het credo past ook perfect bij de onbevangen Haye bij de Weg. Waar anderen drempels zien, ziet Haye alleen uitdagingen en juist daar deinst hij niet voor terug. Hij is een vrolijk en knuffelig kind. Dat blijkt al snel nadat hij op 5 juli 1999 wordt geboren in het ziekenhuis in Zwolle.

Haye is het tweede kind van Rein bij de Weg en Hilda Bouman. Hij heeft dan een zus van bijna 4, Anne, en krijgt anderhalf jaar later een broertje: Wybren. Het gezin woont dan nog in het Overijsselse Wijhe, maar verhuist in 2003 naar een nieuwbouwwoning in Grou. Haye is fysiek ingesteld, wil dingen voelen en beleven. Als een klasgenootje net naar de kapper is geweest, wil hij even de stekeltjes aanraken. Een dode muis die hij in de tuin ziet liggen, pakt hij op en streelt hij door de haartjes.

Die verwondering voor natuur doet Rein en Hilda besluiten om Haye aan te melden bij Scouting van Maasdijk in Heerenveen. Hij is dan pas 5 jaar en daarmee een van de jongste leden van de club. „Haye kon erg genieten van de natuur”, vertelt Anne. „Vanuit een oprechte nieuwsgierigheid stond hij open voor nieuwe dingen. Haye wilde alles proberen.” De kampeervakanties met het gezin in

Levenslustig, enthousiast en vrolijk. In alle speeches op zijn uitvaart kwamen die woorden naar voren. Haye bij de Weg uit Grou haalde alles uit het leven, maar mocht maar 24 jaar worden.

TEKST
MARK VALLINGA
REMCO JACOBI

FOTO'S
FAMILIE BIJ DE WEG

DE GLIMLACH VAN HAYE ZAL NIEMAND VERGETEN

Scandinavië en Luxemburg zijn voor de jonge avonturier dan ook absolute hoogtepunten.

Op school heeft Haye meer moeite om zijn draai te vinden. Hij vindt alle regeltjes maar lastig en heeft behoefte aan extra aandacht van de juffen en meesters. Even wordt overwogen hem naar het speciaal onderwijs te sturen, maar daar steken Rein en Hilda een stokje voor. Dat blijkt een goede keuze, want Haye maakt de basisschool zonder problemen af. Op een gegeven moment weten de leraren precies hoe ze met hem om moeten gaan.

Dat gebeurt nadat ze de ‘Haye-taal’ leren spreken. „Hij moest voelen dat hij de regie had”, herinnert Wybren zich. „Haye vertellen dat iets niet mocht, werkte niet altijd goed. Dat moest je op een andere manier doen, zodat hij het wel kon accepteren. Pa en ma hadden daar best eens moeite mee, en zeiden dan tegen mij: ‘voed je broer eens op’. Ik kon altijd wat beter tot hem doordringen.”

Haye heeft meer behoefte aan structuur en duidelijke afspraken dan de meeste andere kinderen. Vandaar ook de beslissing om hem na de basisschool in te schrijven bij het Gomarus College in Leeuwarden: een kleinere school met heldere regels over hoe je met elkaar omgaat. Haye voelt zich er thuis en maakt, net als op scouting en tijdens de vakanties in het buitenland, heel gemakkelijk nieuwe vrienden.

Haye vindt het, net als Anne en Wybren, moeilijk om die vrienden mee te nemen naar zijn ouderlijk huis in Grou. Afspreken willen ze wel heel graag, maar dan liever bij vrienden. De drie kinderen merken dat hun moeder de drukte en prikkels moeilijk kan verdragen. Hilda kampt met psychische aandoeningen en die zorgen voor spanningen in het gezin. Het is voor ieder van hen lastig om hiermee om te gaan. De kinderen zoeken hun toevlucht soms buitenshuis en Rein gaat op in zijn werk om de thuissituatie even te kunnen vergeten.

Perfekte verkoper en steunpilaar

*Ik ga daarheen om mijn moeder te zien
Ze zei dat ze me zou ontmoeten
wanneer ik kom
Ik ga alleen over de Jordaan
Ik ga alleen naar huis*

‘I Am a Poor Wayfaring Stranger’, gezongen tijdens de vieringsdienst van Haye

In rustiger vaarwater komt het gezin Bij de Weg in de jaren daarna niet. De spanningen in huis blijven hun stempel drukken en lopen op sommige momenten hoog op. Haye heeft het daar als puber erg moeilijk mee. Hij heeft een sterke sociale antenne en is erg gevoelig voor de sfeer thuis. Hilda verliest langzamerhand het respect van haar oudste zoon. Dat wordt niet beter als zij besluit om te gaan scheiden en elders gaat wonen.

De jongens blijven met Rein in Grou wonen en Hilda vertrekt naar Sint Jacobiparochie. Haye rekent zijn moeder de breuk flink aan: hij is best zwart-wit ingesteld, het is goed of niet goed. Daarom heeft hij eerst

>>

“Haye was nieuwsgierig en wilde alles proberen

Een blije, piepjonge Haye.

geen behoefte aan contact met Hilda. Later trekt Haye wel weer bij en komen ze tijdens boottochtjes vanuit Grou weer dichterbij elkaar. Het is dan vergeven en vergeten. Het helpt ook dat Haye afleiding vindt in zijn opleiding mechatronica op ROC Friese Poort in Leeuwarden.

Maar een echte techneut? Nee, dat is hij niet. Rein is best verbaasd als Haye zich inschrijft voor de opleiding. Als hij hem eens vraagt om naar een loshangend stopcontact te kijken, begint Haye te zuchten en haakt daarna snel af. Volgens hem is het spul oud en werkt het niet meer. „Hij had er gewoon geen gevoel voor”, zegt Rein lachend. „Als ik hem vroeg om iets te repareren en het lukte niet, dan was zijn antwoord stevast: het komt door ‘materiaalmoeheid’.”

Veel beter uit de verf komt hij in zijn bijbaantjes bij Kruidvat en Albert Heijn of tijdens het besturen van de ijscoboot van Grou. Het contact met klanten en het aanprijzen van spullen gaan hem veel beter af dan het repareren van een stopcontact. Haye weigert de handdoek in de ring te gooien en beleeft veel plezier aan zijn stage in Duitsland. Amper in het bezit van een rijbewijs, stuurt hij zijn Renault Twingo zelfverzekerd de Nederlandse grens over. Haye haalt later keurig zijn mbo-diploma.

Maar een 9-tot-5-baan ziet hij eigenlijk niet zo zitten. Dat blijkt wel als Haye na zijn studie in de techniek aan de slag gaat. Rein: „Al snel vertelde hij: we zijn er onderling uitgekomen dat het beter is om afscheid van elkaar te nemen. Ik zei: ‘Dus je bent ontslagen?’ Dat kon hij ook zo mooi verwoorden.” Haye verlangt naar meer vrijheid in z’n werk en geniet juist van het contact met mensen. Met zijn vlotte babbel is hij de perfecte verkoper in spe.

De keuze voor een vervolgstudie Ondernemerschap en Retailmanagement ligt daardoor veel meer voor de hand. Haye heeft het uitstekend naar zijn zin op NHL Stenden Hogeschool en in zijn studentenkamer in Leeuwarden voelt het alsof hij zijn zaakjes goed voor elkaar heeft.

Tot 15 juli 2021 aanbreekt. Op die dag komt het leven van Haye, Anne, Wybren en Rein volledig op de kop te staan. Na een jarenlange strijd tegen depressies besluit Hilda dat haar gevecht ten einde moet komen. Ze kiest ervoor om uit het leven te stappen.

Het verdriet is groot, maar Haye besluit zich vooral op te werpen als steunpilaar voor zijn broertje. Tijdens de uitvaart haalt Wybren herinneringen op aan zijn moeder en als hij overmand wordt door emotie, staat Haye met open armen klaar om hem op te vangen. Wybren worstelt met zijn verdriet. Zorgzaam als hij is, neemt Haye zich voor om zijn jongere broer op te fleuren. Hij regelt een complete skivakantie in Polen, zodat Wybren even de nodige afleiding heeft.

Als Haye de dood van zijn moeder een plekje heeft gegeven, gaat hijzelf ook weer op zoek naar plezier in het leven. Hilda zou niet anders gewild hebben. Haye bezoekt in de zomer van 2022 meerdere festivals en hij gaat naar grote scoutingkampen. Het volgende grote avontuur wacht na de zomer. Voor zijn studie gaat Haye tien weken naar Thailand. Voordat het zover is, puilt zijn agenda nog uit met leuke activiteiten.

Het door Anne voorgestelde afscheidtentje met het gezin voordat hij naar Azië vertrekt, heeft voor Haye nauwelijks prioriteit. Hij gaat toch maar tien weken weg? Uiteindelijk komt er wel een etentje, al schuift Haye pas twee uur later aan. Een bezoek aan de dierentuin was leuker dan hij had verwacht en duurde daardoor wat langer. Als het gezin eindelijk aan de eettafel zit, vertelt Haye vol enthousiasme over zijn aanstaande reis naar Thailand. Hij heeft er

“

De boodschap van de neurochirurg is: als Haye pech heeft wordt hij een kasplantje, als hij geluk heeft komt hij te overlijden

In augustus 2022 op Schiphol voor de reis naar Thailand

veel zin in en zit vol met plannen. Zijn drie tafelgenoten horen het lachend aan, maar drukken hem op het hart om toch voorzichtig te zijn. Als het gesprek op scooterrijden valt, spreken Rein en Anne hun zorgen uit. Haye haalt zijn schouders op en stelt hen gerust: „Jullie hoeven je niet druk te maken, dat doe ik zelf toch ook niet?”

Op avontuur naar Thailand

*Ik ben een arme, zwervende vreemdeling
Reizend door deze wereld beneden
Er is geen ziekte, gezwog of gevaar
In dat mooie land waar ik naartoe ga*

‘I Am a Poor Wayfaring Stranger’, gezongen tijdens de vieringsdienst van Haye

Met zijn zo kenmerkende glimlach en een tas vol zomerkleding stapt Haye op 25 augustus 2022 op het vliegtuig naar Bangkok. Na ruim elf uur in de lucht, zetten de studenten voet op Thaise bodem. Het avontuur kan beginnen. Buiten het studeren om is er genoeg tijd om het land te verkennen. Als Haye in Bangkok op een kledingwinkel stuit, besluit hij ineens dat het tijd is om een maatpak aan te schaffen. Een aankoop die later iets duurder blijkt dan hij eigenlijk had verwacht.

Het is Haye ten voeten uit: onbevangen en soms impulsief. Net als dat hij na zeven dagen in Thailand al met zijn docenten in Leeuwarden belt: Haye is tot de conclusie gekomen dat een verblijf van tien weken in Azië niet genoeg voor hem is. Hij is vastberaden om daarna door te reizen naar Indonesië en heeft de smaak van het avontuur volledig te pakken. Vol trots deelt hij alle foto’s en filmpjes die hij maakt op Instagram, zodat ook het thuisfront in Nederland mee kan genieten.

Op donderdag 8 september wacht ook weer een fantastisch tripje: de Full Moon Party op Ko Pha Ngan. Op de stranden van het toeristische eiland komen 10.000 feestgangers bij elkaar om het leven te vieren in het licht van de volle maan. De studenten van NHL Stenden willen dit bijzondere feest voor geen goud missen. De groep besluit ruim van tevoren die kant op te gaan. Haye laat zijn klasgenoten alvast vooruitgaan: hij wacht nog even op een vriend die graag wil douchen.

Helemaal opgefrist en met de haren nog nat van de douche, zetten ze hun helm op en rijden ze met twee gehuurde scooters richting het strand. De route voert over glooiende wegen en langs wiegende palmbomen. Haye geeft zijn ogen flink de kost, maar het gaat mis als hij over de top van een heuveltje rijdt. Plotseling duikt er een groep apen voor hem op. Ontwijken lukt niet meer: Haye botst op een aap, raakt de controle over de scooter kwijt en komt zwaar ten val.

Niet veel later rinkelde de telefoon van Rein bij de Weg in Grou. Hem wordt verteld dat zijn oudste zoon een ongeluk heeft gehad. De ernst van zijn verwondingen is dan nog niet duidelijk, maar wel dat Haye dringend medische zorg nodig heeft. „Er werd gezegd dat er betaald moest worden. In Thailand staat de accountant zo’n beetje naast de arts”, blikt Rein terug. Hoe het bijna 10.000 kilometer verderop met zijn zoon gaat, hoort hij vervolgens beetje bij beetje.

Als een Thaise neurochirurg uren later belt met het slechte nieuws dat Haye aan zijn hoofd geopereerd moet worden, weet Rein dat het menens is. Samen met NHL Stenden worden er vliegtickets geregeld. Anderhalve dag na het ongeluk zullen Rein, Anne en Wybren samen met een docent afreizen naar Thailand. Na de operatie krijgt Anne telefoon.

Tijdens de zomer van 2019 op de Wereldjamboree in de Verenigde Staten.

week voordat Haye fit genoeg wordt bevonden om de vliegreis naar Nederland te maken. Dat is sneller dan de Thaise neurochirurg en eigenlijk iedereen heeft verwacht. Haye blijkt een echte vechter.

Het onmogelijke doen

*I must be strong
And carry on
'Cause I know I don't belong
Here in heaven*

'Tears in Heaven' van Eric Clapton, gezongen tijdens de vieringsdienst van Haye

En hand geven, rondkijken met de ogen en zwaaien naar familieleden. Het zijn handelingen die zo vanzelfsprekend zijn dat de meeste mensen er niet over na hoeven te denken. Voor Haye is dat in oktober 2022 wel anders. Nadat hij vanuit Thailand naar het MCL in Leeuwarden is overgebracht, verkeert hij buiten levensgevaar. Maar het hersenletsel dat hij opliep tijdens zijn valpartij, heeft grote gevolgen: Haye is laag bewust, echt contact met hem maken? Nee, dat is niet mogelijk.

„Hij had zijn ogen open, keek ons aan en reageerde op dingen, maar alles wat Haye in die periode deed, was eigenlijk een automatisme”, legt Anne uit. „Als je een hand naar hem uitstak, dan gaf hij er eentje terug. En als je naar hem zwaaide, zwaaide hij ook naar jou. Maar dat is omdat we het zo aangeleerd hebben. Het zijn eigenlijk handelingen die op de automatische piloot worden uitgevoerd.”

Om de volgende stap in zijn herstel te kunnen zetten, verhuist Haye naar het Daan Theeuwes Centrum in Woerden. Die kliniek is gespecialiseerd in jongeren met niet-aangeboren hersenletsel. De behandelaars doen hun best om Haye te prikkelen, maar de oefeningen zijn voor hem nog te intensief. In februari 2023 staat hem bovendien nog een zware operatie te wachten. In het UMCG in Groningen wordt het in Thailand weggehaalde stuk schedel teruggeplaatst.

Het is een risicovolle ingreep, maar de operatie verloopt succesvol. Haye wordt ontslagen uit het ziekenhuis en mag terug naar het revalidatiecentrum. Terwijl het aanvankelijk goed

Het gezin met vader Rein en moeder Hilda. Haye staat rechts, met naast hem broer Wybren en zus Anne.

met hem lijkt te gaan, ontstaan er toch complicaties: Haye voelt zich beroerd en is erg misselijk. In het ziekenhuis denken ze aan een longontsteking, maar het blijkt veel erger te zijn: er is een bloeding ontstaan bij zijn hersenen.

Het ziet er heel slecht uit voor Haye en opnieuw is een operatie noodzakelijk. De artsen in het ziekenhuis in Utrecht twijfelen over de kans van slagen, maar willen tot het uiterste gaan. „Bijna hadden ze hem niet geopereerd, maar omdat Haye nog zo jong was, wilden ze het toch nog proberen”, zegt Wybren. „Hij zou binnen een paar uur na de operatie bij moeten komen. Zo niet, dan was er meer schade en was het voorbij. Dan konden we hem opgeven.”

Haye wordt na de operatie in eerste instantie niet wakker. Hij wordt weer overgebracht naar het UMCG in Groningen. De neurochirurg aldaar vindt het lastig om conclusies te trekken, maar wil het nog twee weken aankijken. Weer leeft het gezin Bij de Weg tussen hoop en vrees. Rein, Anne en Wybren bereiden zich voor op het ergste. Ze zoeken alvast informatie op over de Natuurbegraafplaats in Nieuwehorne. Wybren oefent thuis op de piano het muziekstuk dat hij op de uitvaart zou willen spelen.

Terwijl iedereen rekening houdt met het ergste, verbetert plotseling de toestand van Haye. „Op het laatste moment heeft hij het dus toch weer gered. Haye heeft voor de tweede keer het onmogelijke gedaan”, zegt Wybren. Al breekt daarna nog wel een spannende pe-

>>

De boodschap van de Thaise neurochirurg die aan de lijn komt, doet de grond onder hun voeten wegzakken.

De arts vertelt dat ze afscheid van Haye moeten gaan nemen. De boodschap van de neurochirurg is: als Haye pech heeft wordt hij een kasplantje, als hij geluk heeft komt hij te overlijden. Rein: „Ik dacht het leven weer aardig op de rit te hebben na het overlijden van Hilda. Wybren zat in Ierland voor zijn studie, Anne was begonnen aan een specialisatie tot jeugdarts en ik had een nieuwe baan. En dan staat je wereld opnieuw helemaal op zijn kop.”

Als ze na een lange reis in Bangkok arriveren, wacht hen ook nog een vlucht van een uur naar Ko Samui. Haye is na zijn ongeluk per boot naar het ziekenhuis op dit eiland gebracht. Ondanks de zware reis, meldt het gezin Bij de Weg zich bij aankomst direct op de intensive care. De neurochirurg heeft een stuk uit zijn schedel gehaald om de druk op zijn hersenen te verlichten. Van hem horen ze dat het er iets beter uitziet en dat er toch nog hoop gloort voor Haye.

Maar de situatie blijft kritiek en het gezin leeft tussen hoop en vrees. Rein, Anne en Wybren kunnen Haye alleen via de iPad zien, terwijl hij vecht voor zijn leven. „De eerste weken waren heel zwaar en spannend, omdat we steeds de hersendruk af moesten wachten”, vertelt Rein. „Na vier weken ademde hij weer zelfstandig en mocht hij van de intensive care.” Anne en Rein waken dan dag en nacht bij Haye. Daarna duurt het nog tweeënhalve

riode aan. Haye wordt in een maand tijd vier keer aan zijn hoofd geopereerd en belandt daarna weer in het MCL. Na twee maanden is er plek voor hem in een verpleeghuis in Zwolle, waar hij de eerste stapjes moet zetten in zijn herstel. Dat gaat heel langzaam, want Haye kan niet lopen en heeft overal hulp bij nodig. Hij moet uit bed worden getakeld en kijkt dwars door mensen heen. Maar de liefdevolle aandacht in het verpleeghuis heeft met de tijd effect: Haye maakt een enorme ontwikkeling door. Na een jaar nauwelijks te hebben gepraat, komen er voor het eerst weer wat woorden uit zijn mond.

Haye neemt spraakberichten op en stuurt deze via Whatsapp naar zijn familie. Elke week gaat het beter met hem. Zo goed dat hij op 5 juli zijn 24ste verjaardag viert met cake en een toefje slagroom. Het smaakt Haye opperbst na al die maanden alleen sondevoeding binnengekregen te hebben. Hij is vastbesloten om de 'oude Haye' weer te worden en mag in januari 2024 terugkeren in het Daan Theeuwes Centrum, waar de behandelingen een jaar eerder nog te zwaar voor hem waren.

Dit keer hoeft hij niet geprikkeld te worden. Sterker nog: de therapeuten moeten Haye afremmen. Vijf dagen per week krijgt hij intensieve behandelingen, maar dat is voor hem niet genoeg. „Ik wil trainen, we doen niks in het weekend”, foetert hij in spraakberichten aan zijn vader, broer en zus. Haye wordt steeds meer zijn oude ik. Zijn ondeugendheid keert terug en dat geldt ook voor zijn fanatisme tijdens spelletjes. Als hij in het weekend in Grou is, maakt hij iedereen in met Rummikub.

Haye is vastbesloten om helemaal beter te worden, maar of dat gaat lukken is de grote vraag. „Wij hebben weleens voorzichtig tegen hem gezegd: 'Haye, ik weet niet of je weer helemaal de oude wordt'. Hij leefde zelf wel in die veronderstelling”, zegt Anne. „Het was een jongen die voor het ongeluk in Thailand enorm genoot van de vrijheid om dingen te kunnen ondernemen. Maar hij zou voor de rest van zijn leven afhankelijk blijven van anderen. Ik weet niet of hij dat had kunnen accepteren.”

Onbegrip en verdriet

**Ik voel me verloren
Als ik jou moet verliezen
En ik blijf van je dromen
Want ik kan je niet missen
Ik kan je niet missen**

‘Door de wind’ van Stef Bos, gezongen tijdens de vieringsdienst van Haye

Het is gezellig in de auto als Anne en Haye vanuit Grou onderweg zijn naar Groningen. Het is een jaar na zijn laatste operatie in het UMCG en voor Haye staat een controle bij de neurochirurg in de agenda. Haye heeft nog een wondje bij zijn litteken, maar hij wil op deze donderdag 15 februari de arts vooral laten zien hoe goed het nu eigenlijk met hem gaat. Anne zit die ochtend achter het stuur en Haye op de praatstoel.

‘Je rijdt altijd zo voorzichtig!’, zegt Haye lachend tegen zijn zus als ze met de auto over het klaverblad in Drachten rijden. ‘Ja, maar dit is ook een heel scherpe bocht’, verdedigt Anne zich. Daarna geeft ze gas op de invoegstrook. Opeens voelt Anne dat ze de controle over de wagen kwijt is. De auto raakt in een slip en komt vervolgens overdwars op de weg te staan. Een andere bestuurder kan een botsing niet voorkomen.

“ Waarom hij en waarom toch zoveel ongeluk?”

De hulpdiensten zijn daarna snel ter plaatse om eerste hulp te verlenen. De grootste zorgen zijn er om Haye, die per ambulance naar het UMCG wordt gebracht. Daar wordt duidelijk dat het niet goed met hem gaat. Hij moet snel geopereerd worden vanwege een bloeding in zijn longen. Na de ingreep is de situatie van Haye stabiel. Maar als de slaapmedicatie wordt afgebouwd, geeft zijn lichaam weinig tot geen reactie meer. Ook in de dagen die volgen is er geen verbetering. Het lijkt erop dat Haye nooit meer wakker zal worden.

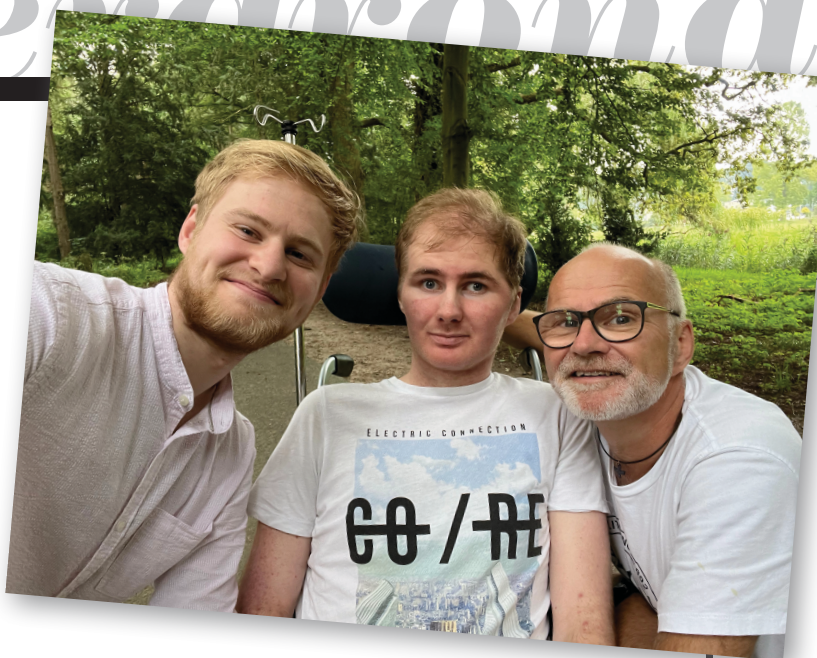
„De artsen gaven hem anderhalve week de tijd. Als hij wel wakker zou zijn geworden, was hij misschien wel een kasplantje geweest. Dat zou Haye sowieso niet gewild hebben”, vertelt Wybren. Daarom wordt besloten om zijn behandeling te stoppen. Dat gebeurt nadat alle familieleden en vrienden de kans hebben gekregen om afscheid van hem te nemen. Op de gang van de intensive care staat een lange rij met dierbaren. 87 mensen schrijven een vaarwel in het boek dat bij zijn bed ligt.

Op woensdag 28 februari overlijdt Haye bij de Weg. Hij is dan 24 jaar.

Acht dagen later wordt Hayes leven gevierd in het uitvaartcentrum in Oudehaske. Alle stoelen zijn bezet: 750 mensen komen naar de condolance van wie 500 ook de dienst bijwonen, een veelvoud kijkt mee via een livestream. Het is een dienst met een

Op avontuur in het bos met Anne.

lach en een traan. Zijn aanstekelijke enthousiasme, vermogen om mensen snel voor zich te winnen en natuurlijk die gulle glimlach op zijn gezicht: iedereen in de zaal bewaart wel mooie herinneringen aan Haye.

Maar uiteindelijk overheersen onbegrip en verdriet. Iemand die nog in de bloei van zijn leven is en nog een hele toekomst voor zich heeft, hoort niet op 24-jarige leeftijd te overlijden. „Waarom hij en waarom toch zoveel ongeluk?“, vraagt Wybren zich af. „Er leeft zoveel woede in mij. Het is kil en hard, maar Haye leeft in ons verder.” Hij richt daarna zijn blik op de blankhouten kist. „Bedankt dat je mijn broer bent en bedankt dat ik je broertje mocht zijn.”

Nooit vergeten

**Als alles duister is,
ontsteek dan een lichtend vuur
Dat nooit meer dooft
Een vuur dat nooit meer dooft**

Liedboek: ‘Zingen en bidden in huis en kerk’, gezongen tijdens de vieringsdienst van Haye

Het is een paar dagen na de uitvaart als Rein de auto parkeert voor zijn huis in Grou. Een zucht klinkt als hij de sleutel uit het contact haalt. Dit zou het moment zijn geweest dat Haye liefkozend zijn hand op de schouder van zijn vader zou leggen. „Maar dat doet hij niet meer. Nooit meer”, zegt Rein. „Dat zijn de momenten waarop het besef doordringt dat Haye er niet meer is.”

De afgelopen twee jaar voelen voor Anne, Wybren en Rein als een ‘foute film’. Bijna altijd waren er zorgen om Haye en meerdere keren leefden ze met het idee dat ze afscheid van hem moesten nemen. „Het is ook een periode van rouw geweest”, zegt Rein. „Hij zou waarschijnlijk geen kinderen of een vriendin meer krijgen, dus we hadden al afscheid genomen van de oude Haye. Daar kwam Haye 2.0 voor in de plaats. Daar zaten nog wel veel herkenbare karaktertrekken in.”

Dat het gezin na het zware ongeluk in Thailand toch nog de kans kreeg om bijzondere momenten met Haye te beleven, maakt ze dankbaar. „Hij had ook in Thailand kunnen overlijden”, vertelt Anne. „Dan had je van een hele andere Haye afscheid genomen. Nu hebben we veel tijd met elkaar doorgebracht en veel liefde naar elkaar uitgesproken. Dat is enorm waardevol geweest.”

De lessen van Haye om toch vooral te genieten van het leven en er alles uit te halen, zullen ze nooit vergeten. Een duur stukje biefstuk bestellen, een onbekende een compliment geven of een maatpak aanschaffen als je daar zin in hebt? Onbevangen als hij was, deed Haye het gewoon. Hij liet zien hoe je ook in het leven kan staan en was daarmee volgens Anne een voorbeeld voor velen. „Dat is wat hij iedereen heeft meegegeven en daarin leeft hij voort. Voor altijd.”

Tijdens de revalidatie met Wybren en Rein.

